

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/12/2017
Identifikačné číslo spisu: 5017200137
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5017200137.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci žalobcu: B. D. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX U. XXX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.01.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sa/15/2017 z 25. mája 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sa/15/2017 z 25. mája 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd rozsudkom č. k. 25Sa/15/2017 z 25.05.2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.01.2017 (ďalej aj len „preskúmané rozhodnutie“) a nepriznal žalobcovi náhradu trov konania.

2. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X z 29.06.2016 (ďalej aj „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým prvostupňový orgán zamietol žiadosť žalobcu o invalidný dôchodok z dôvodu, že nezískal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa ustanovenia § 72 ods. 1 písm. g/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“).

3. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že mal preukázané, že v odvolacom konaní proti rozhodnutiu žalovanej z 26.06.2016 (správne má byť 29.06.2016) posudkový lekár žalovanej, ústredie posúdil zdravotný stav žalobcu na základe zdravotnej dokumentácie, stanovil za rozhodujúce zdravotné postihnutie u žalobcu - ťažkú slabozrakosť ľavého oka pri degenerácii žltej škrvny, podľa kapitoly VII, oddiel A, položka 11.3, písm. a/ prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení, ktorému zodpovedá miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 45 % (z rozpätia 40 - 50 %) v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Za ostatné ochorenia (výmena pravého bedrového kĺbu) bola žalobcovi zvýšená miera

poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 %.

4. V lekárskom posudku posudkový lekár ústredia uviedol: posudzovaný 46-ročný muž s ukončenou TU v Bratislave, od skončenia školy pracoval ako referent predaja - distribúcia liekov, neskôr pracoval ako vedúci oddelenia. Od 01.09.2011 pracuje ako učiteľ na ZŠ. Dňa 14.12.2015 bol posúdený s MPSVZČ 55 % s dátumom vzniku invalidity od 14.12.2015. Posudzovaný podal odvolanie voči dátumu vzniku invalidity (pôvodne v žiadosti žiadal od tohto dátumu), opravným prostriedkom žiadal o prehodnotenie uvedeného dátumu. Žiadosť o invalidný dôchodok mu bola zamietnutá pre nesplnenie ekonomickej podmienky. Je poberateľom výsluhového dôchodku. Od roku 2009 je v sledovaní očnému lekárovi pre zhoršené videnie ľavého oka, od roku 2014 výrazné zhoršenie. Podľa aktuálneho očnému vyšetrenia je prítomná ťažká slabozrakosť ľavého oka (prsty na 1/2 m), vízus pravého oka s korekciou je v norme. Od roku 2011 je v sledovaní ortopéda pre bolesti pravého bedrového kĺbu. 21.05.2013 realizovaná výmena pravého bedrového kĺbu, následne absolvoval rehabilitačnú liečbu, v 9/2013 aj kúpeľnú liečbu, napriek tomu pretrvávajú obmedzená hybnosť pravého bedrového kĺbu, čo bolo potvrdené aj aktuálnym ortopedickým vyšetrením a aj objektívnym vyšetrením. Pre ťažkú slabozrakosť ľavého oka má MPSVZČ 45 %. Pre pretrvávajúcu obmedzenú hybnosť po výmene pravého bedrového kĺbu navyšujem mieru poklesu o 10 %. Celková MPSVZČ je 55 %. Dátum vzniku invalidity určujem od 14.12.2015 podľa žiadosti. Pri dnešnom posúdení zdravotného stavu boli predložené predchádzajúce očné vyšetrenia z roku 2012, 2013, ktoré dokumentujú slabozrakosť ľavého oka, zníženie vízu nedosahovala úroveň praktickej slepoty. Vízus pravého oka bol vždy v norme. Očné vyšetrenie zo 04.09.2015 dokumentuje zhoršenie vízu ľavého oka na úroveň praktickej slepoty (prsty na 0,5 m), preto dátum vzniku invalidity možno viazať k tomuto dátumu, t. j. posunúť k dátumu očnému vyšetrenia zo 04.09.2015.

5. Krajský súd ďalej uviedol, že medzi závermi posudkov posudkových lekárov sociálneho poistenia žalovanej neboli zistené rozpory a o ich odbornej úrovni nemal súd dôvod pochybovať. K námietke žalobcu, že poškodenie ľavého oka v centrálnom videní a poškodenie pravého oka mimo centrálného videnia spôsobené maculopathiou H 35.3 vyplýva z odborného vyšetrenia z 15.02.2017 a nie z odborných očných vyšetrení z minulosti, krajský súd uviedol, že samotný žalobca súdu predložil očné vyšetrenie zo dňa 23.04.2013, v ktorom sa ako diagnostický záver uvádza H 35.3 - iné choroby sietnice, degenerácia makuly a zadného pólu oka.

6. Záverom krajský súd skonštatoval, že sa ešte nestretol s prípadom, že by účastník konania (žalobca) žiadal dátum vzniku invalidity stanoviť na neskorší dátum, ako bol stanovený posudkovými lekármi žalovanej, čo bolo pravdepodobne vyvolané nesplnením podmienky získania potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia. Je potom otáznosť, prečo sa žalobca domáhal priznania invalidného dôchodku už v minulosti. Krajský súd zdôraznil, že v konaní predložené posudky posudkových lekárov sú z hľadiska skutkového úplné, presvedčivo podložené odbornými vyšetreniami a nálezmi nezávislých odborníkov, ako aj zdravotnou dokumentáciou, sú bez nejasností a vnútorných rozporov a vo svojich záveroch sa zhodujú.

7. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca (sťažovateľ) kasačnú sťažnosť, z dôvodu, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a vec nesprávne práve posúdil. Namietal, že dňa 04.08.2016 sťažovateľ doplatil dôchodkové poistenie za predchádzajúce obdobie pred 04.09.2015, o čom priložil príjmový pokladničný doklad č. P 2016/200 005 115 zo 04.08.2016, vystavený Sociálnou poisťovňou, pobočka Martin, var. symbol 7000932895 - platba za 5,6,7,8/2011 a 4,5/2016. Uvedenou skutočnosťou sa odvolací správny orgán nijakým spôsobom nezaoberal, v rozhodnutí nevysporiadal a naďalej konštatoval, že neboli splnené podmienky na priznanie invalidného dôchodku. Ďalej namietal nesprávne stanovenie diagnózy, s čím súvisí aj posúdenie otázky vzniku invalidity. Hoci tieto všetky skutočnosti boli uvedené aj v žalobe krajský súd sa so vznesenými námietkami nijakým spôsobom nevysporiadal, v odôvodnení rozsudku sa prevažne zaoberal opisom prednesov a obsahom preskúmaného rozhodnutia, resp. konštatovaním, že posudkovými lekármi z hľadiska skutkového boli úplné a presvedčivo podložené predchádzajúcimi vyšetreniami. Žiadal rozsudok krajského súdu zrušiť a vec u vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne zmeniť tak, že preskúmané

rozhodnutie zrušuje a vec vracia žalovanej na ďalšie konanie.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok „SSP“) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu je dôvodná.

9. Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

10. Podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 45 rokov je najmenej 15 rokov.

11. Podľa § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity zákona o sociálnom poistení.

12. Nebolo sporné, že žalobcovi bol priznaný výsluhový dôchodok od 26.05.2011 podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pre nárok na výšku výsluhového dôchodku bola žalobcovi zhodnotená doba základnej vojenskej služby od 05.10.1993 do 31.03.1994 v I. kategórii funkcií, doba od 01.07.1995 do 31.12.1999 v I. kategórii funkcií a doba od 01.01.2000 do 25.05.2011 v III. kategórii funkcii. Spornou zostala otázka, aké obdobie dôchodkového poistenia (tzv. „civilné zamestnanie“) získal žalobca vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, upraveného zákonom o sociálnom poistení a dátum vzniku invalidity.

13. Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

14. Podľa § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky pri posudzovaní zákonnej úpravy nároku na invalidný dôchodok v danej veci mal za to, že ustanovenia § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona o sociálnom poistení nie sú v súlade s čl. 12 ods. 2, čl. 39 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, a preto postúpil Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania o súlade predmetných ustanovení zákona o sociálnom poistení s Ústavou Slovenskej republiky. Vzhľadom na to, že výsledok uvedeného konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky mal dopad aj na rozhodovanie o žalobcovom invalidnom dôchodku, ktorému by sa v prípade vyslovenia rozporu s ústavou započítali aj doby poistenia zhodnotené na nárok na výsluhový dôchodok, kasačný súd v súlade s § 100 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 452 ods. 1 SSP uznesením zo 22.10.2018 konanie o kasačnej sťažnosti prerušil. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 13.02.2019, sp. zn. PL. ÚS 16/2017-52, návrhu najvyššieho súdu nevyhovel. V dôvodoch nálezu Ústavný súd okrem iného uviedol:

„... posudzovanie nároku na vznik invalidného dôchodku sa systémovo posudzuje podľa právnej úpravy, t. j. iného systému, ako je sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov vrátane potrebnej doby zamestnania ako jednej z podmienok pre vznik nároku naň. Možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok zo systému „všeobecného“ sociálneho poistenia osobám, ktoré boli účastníkmi systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, môže fakticky/reálne nastať až po tom, ako policajt alebo

vojak ukončil svoj služobný pomer, bol mu priznaný výsluhový dôchodok a rozhodol sa ďalej pracovať ako zamestnanec participujúc obligatórne na sociálnom poistení podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodu, že ide o osoby začlenené do samostatného systému sociálneho zabezpečenia rešpektujúc osobitnú náročnosť ich práce a verejný záujem na zabezpečení výkonu týchto služieb ktoré sa po skončení ich služobného pomeru zamestnali v rámci iných pracovnoprávných vzťahov zakladajúcich ich účasť na sociálnom poistení, kde však platia iné pravidlá, môžu sa im tieto iné pravidlá zdať, vzhľadom na čas, kedy do týchto nových vzťahov vstúpili, prísne. Zdanie prísnosti môže u nich evokovať aj zdanie protiústavnosti.

Podľa názoru ústavného súdu by ale riešenie, ktoré by v rámci sociálneho poistenia bez ďalšieho favorizovalo určitú skupinu subjektov z iného systému sociálneho zabezpečenia - odpustiť alebo znížiť bez ďalšieho všeobecne ustanovenú potrebnú dobu účasti na sociálnom poistení pre vznik nároku na invalidný dôchodok - by bolo vo vzťahu k ostatným účastníkom systému sociálneho poistenia nesystémové a nespravodlivé. Ak by malo ísť o „zmäkčenie“ podmienok pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení, teda o „zvýhodnenie“ osôb poberajúcich výsluhový dôchodok bez toho, aby sa toto „zmäkčenie“ eliminovalo iným riešením, prípadne participáciou štátu, potom by vyvstala aj otázka ústavnosti takéhoto riešenia. ...

... nemožno nebrať do úvahy a prehliadnúť, že zákon o sociálnom poistení a zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov upravujú dva samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy. Nemožno však argumentovať protiústavnosťou všeobecne aplikovateľného modelu dôb zamestnania pre vznik nároku na invalidný dôchodok tých osôb, ktoré sú štandardnými účastníkmi tohto systému, a to len preto, že pre skupinu osôb prichádzajúcich z iného systému, ale teraz už zúčastnených vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, sú parametre nastaveného modelu dôb zamestnania pre nich náročné na splnenie a z ich pohľadu prísne až nespravodlivé. Vzhľadom na uvedené je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému.

Vychádzajúc z uvedených východísk možno v závere zhrnúť, že navrhovateľom napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení, nie sú podľa názoru ústavného súdu v konflikte s čl. 39 ods. 1 ústavy ani s čl. 55 ods. 1 ústavy. ...“

16. Vzhľadom na citovaný nález Ústavného súdu Slovenskej republiky kasačný súd pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia žalovanej o nároku na invalidný dôchodok vychádzal aj z ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých v konaní o nároku na invalidný dôchodok podľa tohto zákona nemožno prihliadať na doby, ktoré boli navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z..

17. Po preskúmaní administratívneho spisu žalovaného a predchádzajúceho súdneho konania kasačný súd dospel k záveru, že námietka sťažovateľa ohľadom nevysporiadania sa krajským súdom s doplatením dôb poistenia za mesiace 5, 6, 7, 8/2011 a 4, 5/2016 je dôvodná. Z administratívneho spisu je zrejmé, že prvostupňový správny orgán vychádzal zo súčtu dní obdobia dôchodkového poistenia pred vznikom invalidity v rozsahu 5.237 dní, t. j. 14 rokov a 127 dní. Z osobného listu dôchodkového poistenia je zrejmé, že za rok 2011 je započítaná doba od 01.09. do 31.12.2011. Žalobca k žalobe priložil potvrdenie o zaplatení poisťného opatreného pečiatkou Sociálnej poisťovne Martin zo dňa 04.08.2016, z ktorého okrem iného vyplýva, že žalobca doplatil poistené za mesiace máj - august 2011 a apríl, máj 2016. Žalovaná v preskúmanom rozhodnutí, ktoré bolo vydané dňa 18.01.2017 na str. 3 zhodne s prvostupňovým rozhodnutím uvádza, že žalobca pred vznikom invalidity (t. j. pred 04.09.2015) získal 5.237 dní, t. j. 14 rokov a 127 dní dôchodkového poistenia. Žalobca v podanej žalobe trval na tom, že takto určené obdobie dôchodkového poistenia je určené nesprávne. Krajský súd sa v odôvodnení rozsudku touto námietkou žalobcu vôbec nezaoberal a obmedzil svoju pozornosť iba na preskúmanie lekárskeho záveru. Kasačný súd poukazuje na skutočnosť, že žalobca namietal už v žalobe, že žalovaný vychádzal z neúplných podkladov a poukazyval na doplatenie poistenia o čom priložil aj dôkaz. Podľa

názoru kasačného súdu, preto bolo potrebné sa s predloženým dôkazom v rámci súdneho konania náležite vysporiadať, čo krajský súd opomenul.

18. Zároveň neušlo pozornosti kasačného súdu, že krajský súd pri preskúvaní rozhodnutia žalovanej vychádzal iba z dávkového spisu žalovaného a prvostupňového orgánu a nevyžiadal si posudkový spis.

19. Zo žiadosti krajského súdu (č. l. 33) o predloženie administratívneho spisu kasačný súd zistil, že od žalovaného správneho orgánu bol síce žiadaný spis týkajúci sa veci a spis prvostupňového správneho orgánu, avšak žalovaná predložila len tzv. dávkový spis, obsahom ktorého boli aj lekárske správy o posudzovaní žalobcu. Žalovaná však nepredložila kompletne „posudkové spisy“ pobočky a ústredia Sociálnej poisťovne, z ktorých by pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia žalovanej bolo možné zistiť, či sa posudkoví lekári vysporiadali so všetkými predloženými lekáorskými správami a či na ich základe presvedčivo odôvodnili záver o rozhodujúcom zdravotnom postihnutí a jemu zodpovedajúcej miere poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ako aj o dátume vzniku invalidity. Neúplnosť predložených spisových materiálov žalovanej unikla pozornosti krajského súdu.

20. Za administratívny spis vo veciach nároku na dávky sociálneho poistenia, podmienené zdravotným stavom, je treba považovať nielen spisy dávkové, ale tiež spisy posudkové. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/37/2018).

21. Ak krajský súd vo veci rozhodoval bez toho, aby mal k dispozícii kompletný administratívny spis, neboli splnené predpoklady riadneho preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej. Z uvedeného dôvodu sú závery o správnosti a úplnosti lekáorských posudkov vyslovené v rozsudku krajského súdu nepreskúmateľné.

22. Vzhľadom na uvedené kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu vyžiadať si úplné administratívne spisy žalovaného vrátane posudkového spisu a vo veci znova rozhodnúť, pričom v novom rozhodnutí sa riadne vysporiada aj s námietkami žalobcu týkajúcimi sa doplatenia poistného.

23. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

24. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný riadny opravný prostriedok.